

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันเป็นการส่งเสริมเรื่องการบูรณาการและการมีส่วนร่วม และเป็นการต่อสู้กับการกีดกันตามหลักการของการอยู่ร่วมกัน การมีส่วนร่วมนั้นมีความสำคัญต่อศักดิ์ศรีของมนุษย์และต่อความสุขทางใจและการใช้สิทธิมนุษยชน ในขอบข่ายของการศึกษานั้นหลักการนี้ได้สะท้อนออกมาทางพัฒนาการของยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อสร้างความเท่าเทียมของโอกาสอย่างแท้จริง ประสพการณ์ของหลายประเทศชี้ให้เห็นว่าการบูรณาการเด็กและเยาวชน ที่มีความต้องการการศึกษาพิเศษสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ดีที่สุดภายใน โรงเรียนแบบการเรียนรู้ร่วม ความสำเร็จของโรงเรียนแบบนี้ต้องอาศัยความพยายามร่วมกัน ไม่เพียงเฉพาะแต่ครูและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงเพื่อน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว หลักการพื้นฐานของโรงเรียนแบบการเรียนรู้ร่วม ถือว่าเด็กทุกคนสามารถเรียนด้วยกันเท่าที่เป็นไปได้ โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคต่าง ๆ หรือความแตกต่างใด ๆ ที่อาจจะมีโรงเรียนแบบเรียนรู้ร่วมต้องยอมรับและตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียน ซึ่งครอบคลุมทั้งรูปแบบและระดับของการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน และประกันคุณภาพการศึกษาให้กับนักเรียนโดยวิถีทางของการใช้หลักสูตร การจัดระเบียบทางการบริหาร ยุทธศาสตร์ การสอน การใช้ทรัพยากรและการสร้างความเป็นหุ้นส่วนของโรงเรียนกับชุมชนอย่างเหมาะสม รวมทั้งควรมีการให้ความสนับสนุนและบริการที่ต่อเนื่องและเป็นลำดับขั้น เพื่อให้สอดคล้องกับลำดับขั้นของความต้อการพิเศษของเด็กที่เกิดขึ้นใน โรงเรียนทุก ๆ แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543ก)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน

ในการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการ ทูพพลภาพ บุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือผู้ด้อยโอกาสไม่มีผู้ดูแล ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตาม หลักเกณฑ์และวิธีที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการ พิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2542, หน้า 8)

แผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กล่าว ไว้ในยุทธศาสตร์ด้านพัฒนาการศึกษา ยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่ 5 เรื่อง ยุทธศาสตร์ การช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องพิการและด้อยโอกาส พร้อมทั้งส่งเสริมนักเรียนผู้มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสม โครงการจัดการเรียนร่วม ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ขณะนี้ดำเนินการแล้วจำนวน 61 แห่งจะเปิดโอกาส ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเจริญเติบโตเต็มที่ตามความสามารถของตน เพราะว่าการเรียนร่วมนั้นมิได้จำกัดขอบเขตเฉพาะการเรียนในห้องเรียนเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึง การเข้าร่วมกิจกรรมนอกเวลาเรียนของเด็กอีกด้วย เช่น การเข้าแข่งขันกีฬา การร่วม กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยทั้งทางตรงและทางอ้อม การที่เด็กที่มีความต้องการ พิเศษได้เข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ จะช่วยส่งเสริมวุฒิภาวะทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม รวมทั้งด้วยเด็กปกติ (กรุงเทพมหานคร, สำนักการศึกษา, 2547, หน้า 2)

การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นการเปิดโอกาสในการที่จะ ให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนทุกคนให้เท่าเทียมกันอันเป็นนโยบายของรัฐไม่ว่า บุคคลนั้นจะเป็นคนพิการหรือเป็นคนปกติก็ตาม การให้การศึกษาเป็นทางหนึ่งที่จะช่วย ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ได้มีโอกาสประสบความสำเร็จในด้านการเรียนการประกอบอาชีพตลอดจนพัฒนาการทางด้านอารมณ์และ สังคมด้วยการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ผดุง อารยวิญญู, (2542, หน้า 47) กล่าวว่า ควรเน้นความต้องการและความสามารถของนักเรียนเป็นสำคัญหากนักเรียนมีความสามารถในการเรียน นักเรียนควรได้รับการส่งเสริมให้เรียนวิชาที่เหมาะสม หากนักเรียนไม่มีความพร้อมที่จะเรียนในหลักสูตรที่เน้นวิชาการควรให้นักเรียนเรียนในด้านอาชีพและฝึกทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต จุดประสงค์สำคัญในการให้การศึกษแก่นักเรียนในระดับนี้เพื่อเตรียมนักเรียนให้สามารถดำรงชีพในสังคมได้ เช่น ทักษะด้านการงานและอาชีพ การครองเรือน นันทนาการ การดูแลสุขภาพ การดำรงชีพในชุมชน (ผดุง อารยวิญญู, 2533, หน้า 3-6)

ดังนั้นการจัดการศึกษาในโรงเรียนร่วม จึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษาที่ให้โอกาสแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเข้าร่วมกับเด็กปกติ เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ สามารถช่วยเหลือตนเองได้และใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ลักษณะของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยปกติการเรียนร่วมมีรูปแบบหลายวิธีแล้วแต่จะจัดในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบในโรงเรียนเดียวกัน การที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ในโรงเรียนเดียวกันกับเด็กปกติถือว่าเป็นการเรียนร่วมบางเวลาหรือเต็มเวลาขึ้นอยู่กับความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนหรือแต่ละประเภทที่มีความสามารถตามศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเอง สิ่งสำคัญของการเรียนร่วม คือ ให้เด็กได้อยู่ร่วมในสังคมของคนปกติ และได้ทำกิจกรรมหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ เพื่อให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้แสดง หรือทราบบว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สังคมไม่ได้รังเกียจความพิการแต่สังคมให้การยอมรับและคอยให้ความช่วยเหลือ

โรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครจึงมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สถานศึกษาได้จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการศึกษา เช่น ห้องสมุด สวนพฤกษศาสตร์ ชุมชน ศาสนสถาน ซึ่งผู้เรียนสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการเรียน และการดำรงชีวิต ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ห้องสมุดโรงเรียน

เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน ห้องสมุดโรงเรียนให้บริการแก่นักเรียน ครู อาจารย์ บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง หรือชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา รวมถึงนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่สามารถค้นคว้าหาความรู้จากทรัพยากรสารสนเทศภายในห้องสมุดได้ด้วยตนเอง เช่น หนังสือประเภทต่าง ๆ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เด็กที่มีความต้องการพิเศษบางคนมีความสามารถพิเศษในด้านคอมพิวเตอร์ สามารถใช้ Internet โปรแกรม Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Power Point และสามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ตามศักยภาพ

ห้องสมุดมีบทบาทอย่างมากต่อการศึกษาในปัจจุบันเนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนได้เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อน การเรียนการสอนในปัจจุบันได้เปลี่ยนระบบการสอนที่มีครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-instruction) ห้องสมุดจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนเป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษาค้นคว้า เป็นศูนย์กลางแห่งความงจดงามทางด้านจิตใจ และเป็นศูนย์กลางแห่งการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การอ่านหนังสือเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความรู้ สาเหตุที่ทำให้คนไทยขาดนิสัยรักการอ่านอาจเป็นเพราะไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน มีปัญหาในการอ่าน ขาดวัสดุสำหรับอ่าน ขาดการกระตุ้นส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่าน ขาดความพร้อมที่จะอ่าน สภาพเศรษฐกิจที่ไม่ดีและอิทธิพลจากสิ่งอื่น ๆ (ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์, 2536, หน้า 35) ผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านจะประสบผลสำเร็จได้เร็วกว่าผู้ที่ถูกบังคับให้อ่านหนังสือและจะใช้เวลาอ่านเป็นการแก้ไขปัญหาเป็นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งแรกที่จะช่วยพัฒนาเด็กนักเรียนในทุกด้าน เป็นสถานที่วางรากฐานให้นักเรียนรักการอ่านการเรียนรู้และสนใจเรียนรู้อย่างตลอดชีวิต (life long education) (รัญจวน อินทรกำแหง และ นวลจันทร์ รัตนาก, 2524, หน้า 17) การบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนเพื่อสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการและการดำเนินงานรวมทั้งการปรับเปลี่ยน

บทบาทและภาพลักษณ์ของบรรณารักษ์ เพื่อสามารถนำห้องสมุด โรงเรียนสู่การเป็น แหล่งวิทยากร หรือศูนย์การเรียนรู้ที่แท้จริง แนวทางการบริหารจัดการห้องสมุด โรงเรียน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายพันธกิจ วิสัยทัศน์ แผนงาน โครงการ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ที่ตอบสนองต่อสาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 หน่วยงาน สถาบันที่สังกัด รวมทั้งของห้องสมุดเอง โดยทั่วไป ห้องสมุดโรงเรียน มีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร มุ่งให้นักเรียนรู้จักใช้ประโยชน์จากห้องสมุด และแหล่งวิทยากรต่าง ๆ และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อบริการแก่นักเรียน ครู อาจารย์ และชุมชน เป็นแหล่งวิทยากร ที่สนับสนุนการเรียนการสอน ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ตลอดจนมีทักษะในการใช้วัสดุ สารนิเทศ โดยมีบรรณารักษ์หรือครูบรรณารักษ์ รับผิดชอบการบริหารจัดการและ ดำเนินงาน บริการและกิจกรรมต่าง ๆ จึงควรมุ่งตอบสนองบทบาทหน้าที่ของห้องสมุด และแนวคิดหลักที่สะท้อนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และควรมี การประชาสัมพันธ์กิจการของห้องสมุดอย่างกว้างขวาง รวมทั้งการสร้างความร่วมมือ และเครือข่าย

ในสภาวะการณ์ที่ห้องสมุดโรงเรียนทุกแห่งประสบปัญหาข้อจำกัดทางด้าน งบประมาณ แต่ความต้องการของผู้ใช้เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งความคาดหวังในบทบาท หน้าที่ของห้องสมุดที่จะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาค้นคว้า หากความรู้ ด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น ไม่มีห้องสมุดใด จะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ทั้งหมด หรือสะสมทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้ใช้ ต้องการ ขณะเดียวกันห้องสมุดไม่ใช่แหล่งวิทยากรแหล่งเดียวในโรงเรียน แต่มีแหล่ง วิทยากรอื่นๆ ในโรงเรียนที่นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ ได้กว้างขวางหลากหลาย เช่น พิพิธภัณฑ์ หอประวัติ หอศิลป์ อุทยานการศึกษา อุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์แนะแนว การศึกษาและอาชีพ ศูนย์สื่อสารการศึกษา ศูนย์คอมพิวเตอร์ สหกรณ์ ศูนย์กีฬา นันทนาการ ฯลฯ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้ครูและนักเรียน สามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากทั่วโลก นอกจากนี้ยังมีวิทยากรอื่น ๆ ในท้องถิ่นภายนอก สถานศึกษาที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน และครู เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ บริษัทเอกชน สื่อมวลชน บุคคล โดยการสัมผัส

ได้ด้วยประสบการณ์ตรง การเยี่ยมชม ศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มศักยภาพของการบริการแก่ครู และนักเรียนอันเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการ ห้องสมุดโรงเรียนควรดำเนินการสร้างความร่วมมือระหว่างแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสารสนเทศ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยห้องสมุดโรงเรียนควรเป็นส่วนกลางของเครือข่ายความร่วมมือของแหล่งวิทยาการในโรงเรียน ส่วนภายนอกโรงเรียน ควรมีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียน หรือระหว่างห้องสมุดประเภทอื่น ๆ ในท้องถิ่น ความร่วมมือนี้ยังควรพิจารณาถึงความร่วมมือกับครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้มีการสนับสนุนการดำเนินงานของห้องสมุดอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เป็นไปตามแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นการบริหารจัดการ โดยการสร้างความร่วมมือ และมีส่วนร่วม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษา โดยแนวคิดนี้เช่นเดียวกันรวมทั้งในมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน ประถมศึกษา พ.ศ. 2533 และมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2533 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (2533) ได้เสนอแนวทางการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน โดยห้องสมุดควรมีคณะกรรมการห้องสมุด ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และวางแผนการดำเนินงานห้องสมุด โดยมีผู้บริหาร โรงเรียนเป็นที่ปรึกษา ผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการเป็นประธาน หัวหน้ากลุ่มวิชาทุกกลุ่มเป็นประธาน บรรณารักษ์เป็นกรรมการและเลขานุการ เนื่องจากมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนได้ประกาศใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2533 และปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนขยายแนวคิดแหล่งวิทยาการในโรงเรียน กว้างขวางขึ้นรวมทั้งการบริหารจัดการแนวใหม่ คณะกรรมการห้องสมุดโรงเรียน จึงควรครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องกับแหล่งวิทยาการอื่น ๆ ในโรงเรียน รวมทั้งชุมชนด้วย

หรือบางแห่งอาจใช้คณะกรรมการสถานศึกษารับผิดชอบการกำหนดนโยบาย วางแผน แหล่งวิทยาการด้วย การประกันคุณภาพและมาตรฐาน เรื่องประกันคุณภาพและมาตรฐานกำลังได้รับความสำคัญ และความสนใจจากผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับ ห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการที่สำคัญที่ใช้เป็นดัชนีการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ขณะเดียวกันการบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนควรมีการดำเนินงาน

เป็นไปตามมาตรฐานห้องสมุด อีกทั้งควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ห้องสมุดโรงเรียนยังมีปัญหาด้านขาดแคลนบุคลากร บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนต้องทำงานหลายหน้าที่ หลายแห่งมีบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษา บรรณารักษศาสตร์ หรือสารสนเทศศาสตร์โดยตรง โดยอาจเป็นผู้ได้รับการฝึกอบรมวิชาห้องสมุดในหลักสูตรระยะสั้น แนวทางแก้ปัญหา คือ การจัดให้มีนักเรียนช่วยงานห้องสมุด การจัดชุมนุมหรือชมรมห้องสมุด ซึ่งนอกจากจะได้ผู้มาช่วยงานทุกๆ ไปของห้องสมุดแล้ว ยังได้สอนงานให้นักเรียนด้วย การประยุกต์เทคโนโลยีกับงานห้องสมุด เทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง เช่น โครงการ School net เครือข่ายโรงเรียนไทยโดยห้องสมุดควรเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร จัดการ และการบริการ การจัดหาอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ห้องสมุด ห้องสมุดโรงเรียนควรตั้งอยู่ในสถานที่อันเป็นศูนย์กลางของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นอาคารเอกเทศ หรือเป็นส่วนหนึ่งของอาคารเรียน และควรได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสม ถ้าอยู่ในอาคารเรียน ควรอยู่ในชั้นล่างหรือไม่เกินชั้นที่สองของอาคารและมีทางออกเพียงทางเดียว นอกจากนี้ควรคำนึงถึงความสะอาด สะอาด สวยงาม แสงสว่างเหมาะสม มีการจัดพื้นที่บริการ ครุภัณฑ์ เหมาะสม อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการใช้บริการสื่อการศึกษาประเภทต่าง ๆ การบริหารงบประมาณ งบประมาณของห้องสมุดโรงเรียนมีแหล่งที่มาจากเงินงบประมาณเงินบำรุงการศึกษา เงินบริจาค และเงินรายได้จากการจัดกิจกรรมห้องสมุด บรรณารักษ์ จะต้องวางแผนการบริหารงบประมาณซึ่งโดยทั่วไปมีจำกัด อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิธีการหารายได้หรือวัสดุสารสนเทศ รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์อันดี และมีความร่วมมือกับแหล่งต่าง ๆ การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ รวมถึงความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในส่วนที่จะสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพของแต่ละคน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้บริการห้องสมุดของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจาก

บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนและครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียนแกนนำที่มีการจัดการแบบเรียนร่วมในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 73 แห่ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนและพัฒนาการจัดการเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาการให้บริการห้องสมุดต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาการให้ความสำคัญและความต้องการของครูบรรณารักษ์ในการให้บริการห้องสมุด ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. ศึกษาความต้องการของครูการศึกษาพิเศษที่ต้องการในการให้บริการของห้องสมุดต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยที่มีความสำคัญในด้านต่อไปนี้

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาและส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เป็นข้อมูลสำหรับการส่งเสริมและการพัฒนาการให้บริการห้องสมุดแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความต้องการศึกษาการให้ความสำคัญในการให้บริการและความต้องการในการให้บริการของห้องสมุดแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และศึกษาความต้องการของครูการศึกษาพิเศษในการให้บริการของห้องสมุดแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อการปรับปรุงห้องสมุดให้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ มาปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการของห้องสมุดในโอกาสต่อไป การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตอยู่ในเรื่องต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร

1.2 ครูการศึกษาพิเศษ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. ตัวแปรที่ปรึกษาประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

2.1.1 สถานภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้อง คือบรรณารักษ์ห้องสมุด
ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

2.1.2 สถานภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้อง คือครูการศึกษาพิเศษโรงเรียน
ระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 การให้ความสำคัญและความต้องการของครูบรรณารักษ์
ในการให้บริการห้องสมุดต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.2.3 ความต้องการของครูการศึกษาพิเศษในการให้บริการของห้องสมุด
ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ใน โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

นิยามศัพท์เฉพาะ

ครูการศึกษาพิเศษ เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาและฝึกอบรมมาเป็นพิเศษเฉพาะ เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทั่วไปและพัฒนาการเฉพาะของเยาวชนผู้พิการ เทคนิคการสอนพิเศษ การใช้สื่อเครื่องมืออุปกรณ์พิเศษ การตรวจสอบและประเมิน เด็กพิเศษ การกำหนดหลักสูตร และการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ทั้งครูปกติ เด็กพิการ และพ่อแม่ ทั้งยังมีหน้าที่ให้บริการทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่เยาวชนผู้พิการและบุคคล อื่นๆที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ สอนเสริมหรือสอนซ่อมเสริมทักษะต่าง ๆ ให้กับเด็กพิการ โดยตรง หรือช่วยครูปกติจัดเตรียม และจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือพิเศษ ประสานงานบริการด้านอื่น ๆ จัดหรือให้การอบรมแก่ผู้บริหารและครูทุกคน ในโรงเรียน ติดตามความก้าวหน้าของเด็ก

การจัดการศึกษาพิเศษ (special education) หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่แตกต่างจากเด็กปกติทั้ง ในด้านที่เกี่ยวกับวิธีการสอนเนื้อหาวิชา เครื่องมือและอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น โดยจัดให้สนองความต้องการและความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคล

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (children with special needs) หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างจากเด็กปกติ ซึ่งจะมีความบกพร่องในด้านใด ด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน เช่น ความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางการพูด และภาษา บกพร่องทางการเรียนรู้ บกพร่องด้านร่างกาย สมาธิสั้น ออทิสติก การให้ การศึกษาจำเป็นต้องจัดให้เหมาะกับลักษณะความต้องการของเด็กเหล่านี้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาศักยภาพทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

เด็กเรียนร่วม หมายถึง การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็ก ปกติในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีการจัดการเรียนการสอนได้ 3 ลักษณะ คือ การเรียน ร่วมในชั้นปกติเต็มเวลา การเรียนในชั้นพิเศษและเรียนร่วมในบางเวลาในชั้นปกติ และ การเรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่
 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน
 โรงเรียนเรียนร่วม หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาโดยเปิดโอกาสให้เด็ก
 ที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมชั้นปกติตามหลักสูตรประถมศึกษา ในสังกัด
 กรุงเทพมหานคร จำนวน 73 แห่ง

เจตคติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อ
 เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งมีทั้งความรู้สึกด้านบวก ได้แก่ ความรู้สึกอยากสนับสนุน
 ช่วยเหลือความตระหนักในความจำเป็นและความสำคัญในการให้การศึกษาแก่เด็กเหล่านี้
 ความเชื่อในการฝึกฝน อบรมให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้ ความตระหนักในความเป็นเด็ก
 เช่นเดียวกับเด็กปกติ ความรู้สึกในด้านลบ ได้แก่ ความรู้สึกที่ตรงกันข้ามกับด้านบวก

เจตคติต่อการเรียนร่วม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการเรียนร่วม
 ซึ่งมีทั้งความรู้สึกด้านบวก ได้แก่ ความเชื่อในผลดีของการเรียนร่วมที่จะทำให้อุปการะ
 ความต้องการพิเศษกับเด็กปกติได้เรียนรู้อะหว่างกัน และได้อยู่ในสังคมที่เป็นจริง
 ร่วมกัน ความรู้สึกอยากสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม และมีทั้งความรู้สึกด้านลบ ได้แก่
 ความรู้สึกด้านลบ ได้แก่ ความรู้สึกตรงกันข้ามกับด้านบวก

ห้องสมุดโรงเรียน หมายถึง เป็นห้องสมุดที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยม และโรงเรียน
 ประถมศึกษามีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร โดยการรวบรวมหนังสือ
 และสื่อความรู้อื่น ๆ ตามรายวิชา แนะนำสั่งสอนการใช้ห้องสมุดแก่นักเรียน
 จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแนะนำให้อ่านหนังสือที่ควรอ่าน ให้อ่านวิธีศึกษา
 ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ให้อ่านรักและถนอมหนังสือ และเคารพสิทธิของผู้อื่น
 ในการใช้ห้องสมุดและยืมหนังสือซึ่งเป็นสมบัติของทุกคนร่วมกันร่วมมือกับครูอาจารย์
 ในการจัดชั่วโมงใช้ห้องสมุด จัดหนังสือและสื่อการสอนอื่น ๆ ตามรายวิชาให้แก่ครู -
 อาจารย์

การรับรู้ หมายถึง ความสามารถในการตีความสิ่งเร้าที่มาสัมผัสอวัยวะ
 รับความรู้สึก คือ หู ตา จมูก ลิ้น และผิวหนังให้กลายเป็นสิ่งที่มนุษย์เข้าใจไม่ว่าสิ่งนั้น
 จะเป็นภาพ เสียง กลิ่น รส หรือผิวสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งหมดก็ตาม

การเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการระลึกได้ถึงข้อมูลหรือประสบการณ์ซึ่ง มนุษย์เก็บไว้ในความทรงจำโดยอาศัยกลวิธีต่าง ๆ รวมทั้งบริบทเพื่อให้ทราบว่าสิ่งเร้าที่ ได้สัมผัสสมาหมายถึงสิ่งใด

ทักษะทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมหรือการแสดงออกในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ กับผู้อื่น การสื่อสารถูกต้องตามกาลเทศะและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่าง มีความสุข

สมมติฐานในการวิจัย

การให้ความสำคัญและความต้องการในการให้บริการของห้องสมุดในด้าน การบริการ ด้านสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ ด้านกิจกรรม ด้านบุคลากร ของครูบรรณารักษ์ และความต้องการในด้านสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กพิเศษ ด้าน บริการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบุคลากรและผู้สนับสนุนกิจกรรมบริการแก่เด็กพิเศษ ด้านบริการที่จัดให้กับเด็กพิเศษของห้องสมุดต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ข้อมูลส่วนตัวครูบรรณารักษ์
และครูการศึกษาพิเศษ

1. สถานภาพ
2. เพศ
3. อายุ

การให้ความสำคัญและความต้องการในการ ให้บริการของห้องสมุด

1. ด้านการบริการ
2. ด้านสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์
3. ด้านกิจกรรม
4. ด้านบุคลากร

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา